

להתרגש, לחוות, לגעת בהיסטוריה

פעילות בבית בן-גוריון בתל אביב למערכת החינוך

להתרגש, לחוות, לגעת בהיסטוריה

פעילות בבית בן-גוריון
בתל אביב למערכת החינוך

בית בן-גוריון בתל אביב היה ביתם הפרטי של פולה ודוד בן-גוריון, שהיה ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון של מדינת ישראל. בעבר, שימש הבית כמעונם הפרטי של הזוג בן-גוריון, מתחילת שנות ה-30 ועד להתיישבותם בשדה בוקר. בצוואתו, ציווה בן-גוריון את ביתו בתל אביב למדינת ישראל למען יהפוך "למוסד לקריאה, לעיון ומחקר".

מאז נפתח הבית לקהל ב-1974 מוצגים בו פריטים מקוריים המדגישים ציוני דרך בתקופה שקדמה להקמת המדינה ובשנים שלאחריה, המאירים פרקים בחזונו ובמורשתו של דוד בן-גוריון. כיום, משמש הבית כמוזיאון היסטורי, מרכז חינוכי ותרבותי וכזירת לימוד ייחודית לנושאים שעניינו את בן-גוריון ועולים מתוך ספרייתו העשירה.

מתוך האמונה כי ביתו הפרטי של בן-גוריון בתל אביב, הוא אינו רק בית, אלא סמל למנהיגותו של בן-גוריון, אנו מציעות להשתמש בו כדי להיכנס אל מאחורי הקלעים של חייו של מנהיג. מזמינות אתכם לשבת בספרייתו הפרטית ולתת לסיפור ההיסטורי שהתרחש בין כתלי הבית להיות מנוף לשיח ערכי-חינוכי, פתוח וכן על העבר, על ההווה ועל העתיד.

סיורים בבית בן-גוריון

1 סיור מודרך בבית בן-גוריון

1

במהלך הסיור נחשף אל דמותו הפרטית של דוד בן-גוריון ואף ניכנס אל מאחורי הקלעים של הקמת המדינה. נגלה מה ניתן ללמוד על אדם דרך הבית שלו בכלל, ומה ניתן ללמוד על דמותו הציבורית של בן-גוריון בפרט.

קהל יעד: כל הגילים, צוותי חינוך | **משך סיור:** שעה

2 "אני לא אשת ראש הממשלה, אני אשתו של דוד בן-גוריון" ('בן-גוריון, אפילו')

2

פאולינה מונבז הייתה אחות ראשית בחדר ניתוחים בארצות הברית כשפגשה לראשונה בדוד בן-גוריון, לאחר שזה האחרון גורש מטורקיה. השנים נפגשו והתאהבו מיד, וב-5 בדצמבר 1917 נישאו. עוד לפני החתונה, בן-גוריון שיתף את פולה ברצונותיו לעלות לארץ ישראל ולפעול למען הקמת מדינה ליהודים. לאחר שנישאו, פולה לקחה על עצמה את תפקיד הרעייה במשרה מלאה, עזבה את מקצועה והתפנתה להיות אשתו של דוד בן-גוריון.

בסיור זה נכיר את הבית דרך נקודת מבטה של פולה, כיצד היא תפסה את בן-גוריון ואף נכיר את התפיסות הפמיניסטיות שהיו לבן-גוריון בעצמו.

קהל יעד: כל הגילים, צוותי חינוך | **משך סיור:** שעה

סיור פנסים בבית

3

כשהאורות כבויים, וכולם הלכו הביתה, הסודות הכי גדולים של דוד בן-גוריון יוצאים ומתגלים. עם פנס ועיפרון נסתובב בבית, נענה על חידות ונגלה את עולמו הסודי של הבית.

הסיור יכול להתקיים במהלך יום הלימודים, כשובר שגרת לימודים ייחודי, וכן כערב כיתה אחר הצהריים למפגש כיתתי מעשיר ומהנה. הסיור מותאם לקבוצות קטנות, ובמהלכו המשתתפים יסתובבו ברחבי הבית באופן עצמאי עם פנס, יקראו, יחקרו, יחפשו ויענו על חידות. רק מי שיענה נכונה יוכל לעלות לקומה השנייה והמרשימה, ספרייתו האדירה של דוד בן-גוריון.

קהל יעד: כיתות ד-ו', ז'-ח'.
בקבוצות קטנות עד 15 בקבוצה
משך סיור: שתיים (לשני סבבים)

.....

סיור וירטואלי

4

ביתו של אדם מהווה לרוב את המרחב הפרטי והאינטימי שיש לאדם לחיות בו את חייו האישיים, המשפחתיים והפרטיים. המציאות החדשה שאנו חיים בה כופה עלינו לא פעם לערבב בין חיינו האישיים לבין חיינו מחוץ לבית; את שיחות העבודה אנחנו מקיימים מחדר השינה, משתתפים בדיונים בזמן שאנחנו ישובים בסלון ולפעמים מנהלים יום עבודה שלם מהבית הפרטי שלנו. כמה הפרדה היתה בין חיינו הפרטיים של דוד בן-גוריון לבין חיינו הציבוריים בבתיים שלו? במהלך הסיור הוירטואלי, נחשף לדמותו ואורח חייו של דוד בן-גוריון וננסה להרכיב את דמותו הפרטית ואת דמותו הציבורית.

קהל יעד: כל הגילים, צוותי חינוך | **משך סיור:** שעה

סיורי רחוב בשד' בן-גוריון

מנהיגות בשדרה

1

"בתוך כל איש ואשה גנוזים כוחות אדירים ויש רק לדעת להגיע למקורם, לגלותם ולהפעילם" (דוד בן-גוריון, מהפכת הרוח, 1949)

אנשים מעצבים שינוי, מעצבים תקופה, מחוללים אירועים - הסיפור ההיסטורי של הקמת עיר עברית, דרך מפגש עם דמויות מהעבר שפעלו להחייאת התרבות העברית על שלל גווניה ועיצוב החברה הישראלית. במהלך הסיור ניפגש עם סיפורן של דמויות מהעבר שפעלו כל אחת בתחומה: חנה צ'יזיק, מאיר דיזנגוף, אליעזר בן-יהודה, לאה גולדברג ועוד.

במהלך הסיור ייבחנו ההבדלים שבין שדרת קרן קיימת לישראל של אז לשדרה שאנו מכירים היום כשדרת בן-גוריון. כמו כן, המשתתפים ידונו ביכולת לשנות ולהשפיע על אופייה של החברה בה הם חיים לאור המפגש עם מנהיגים מקומיים.

קהל יעד: כל הגילים, השתלמויות מורים | **משך סיור:** שעה וחצי-שעתיים

"אומרים שהיה פה שמח לפני שנולדתי"

2

בין שבילי האופניים ועצי השדרה משמשות שדרות בן-גוריון כמוזיאון פתוח לסיפורן ההיסטורי של שדרות קק"ל. רחובות העיר הופכים לאנשים ומעשים שהשפיעו ועיצבו את החברה, את הקמת העיר והקמת המדינה. דרך גן החיות העברי הראשון, משק פועלות תל אביבי, ביתה של לאה גולדברג ושכונת מחלול, ייבחנו השינויים שהתרחשו בשדרות קרן קיימת לישראל, לימים שדרות בן-גוריון.

קהל יעד: כל הגילים, השתלמויות מורים | **משך סיור:** שעה וחצי-שעתיים

ממלכתיות, על פי תפיסתו של דוד בן-גוריון, היא הבסיס לריבונות של המדינה החדשה. ערב הקמת המדינה מפולג היישוב היהודי לארגונים פוליטיים, לארגוני התיישבות ולמחתרות השונות. בן-גוריון מבקש לשים את כל אלה תחת ממשלה אחת אשר מספקת לאזרחיה את כלל השירותים שעד כה סיפקו הארגונים הפוליטיים השונים.

מלבד הטמעת תפיסת הממלכתיות בתחום החינוך, הבריאות והרווחה, מביא בן-גוריון את תפיסת הממלכתיות לשיאה בתחום הביטחון, דרך הכוח הצבאי החדש שהתהווה: צה"ל.

הארגונים הצבאיים הופכים לכוח צבאי אחד, כפוף לגוף נבחר. התהליך לא פשוט ומביא איתו אירועים מכוננים ומשמעותיים בהקמת צה"ל והפיכתו לצבא ממלכתי.

גם היום ממלכתיות הינה אבן יסוד במבנה הערכי של צה"ל.

הסיוור יתחיל בביקור בבית בן-גוריון, שידגיש את השלבים בהקמת מדינה דמוקרטית המתבססת על עקרון הממלכתיות. ביקור בחדר המוקדש כולו לצה"ל וחשיפה לתפיסות היסוד שהונחו בהקמתו. סיוור לאורך חופיה של תל אביב, יעסוק בתפיסת הממלכתיות שתוצג דרך שני מקרי בוחן היסטוריים: השלבים להקמת צה"ל וספינת 'אלטלנה'.

סוגיות אלו יאמתו ויעמתו את הרלוונטיות בין תפיסת הממלכתיות הבן-גוריונית לזו בימינו.

קהל יעד: יא'-יב', השתלמויות
משך סיוור: שעה וחצי-שעתיים

1 האיש והמדינה: סיפור תולדותיה של מדינת ישראל דרך סיפור חייו האישי של דוד בן-גוריון

סיפורה של מדינת ישראל שזור בסיפור חייו האישי של דוד בן-גוריון. דרך הכרות עם מסלול חייו של בן-גוריון, משתתפי הפעילות יפגשו עם נקודות קריטיות בהיסטוריה של מדינת ישראל. הכרות עם פועלו של בן-גוריון יכולות ללמד אותנו עד היום, על גודלו של האיש ועל האומץ הרב שלו, אך גם ובעיקר על מהי לקיחת אחריות. במהלך הסדנה, אנו מקווים לשפוך אור על נקודות בחייו של בן-גוריון כמעצבות ומשפיעות על ההיסטוריה של מדינת ישראל, אך בד בבד לעורר השראה בקרב המשתתפים לקחת אחריות על עצמם ועל סביבתם.

קהל יעד: ד'-ט', בהתאמה
משך סיור: שעה-שעה וחצי

2 מנהיג מהסרטים

בטלוויזיה, בסרטים ובספרים, אנו פוגשים כל הזמן בסוגי מנהיגים שונים. בסדנה זו, נצפה בקטעים מסרטים מוכרים ודרכם נלמד מיהו מנהיג, מי הם המונהגים, ומה קושר אותם יחד. דרך אותן סצנות נעמוד על הדילמות איתן מנהיגים נאלצים להתמודד אל מול המונהגים, וכן הקשיים העולים ביחס למנהיג ולמנהיגות בכלל.

קהל יעד: ד'-ו' | **משך סיור:** שעה וחצי-שעתיים

סדנת מגילת העצמאות

3

מגילת העצמאות היא המסמך המכונן של מדינת ישראל שהוקראה במעמד הכרזת המדינה, בה' באייר תש"ח, על-ידי דוד בן-גוריון.

בסדנא יערכו התלמידים היכרות עם מגילת העצמאות תוך בירור מידת הגשמת הערכים והיעדים המופיעים במגילה.

לאחר בדיקה ודיון בערכי ותכני מגילת העצמאות ייצרו המשתתפים את המגילה הכיתתית ו/או האישית שלהם – תוך התייחסות ושיח בין ערכי היסוד במגילת העצמאות לחוויית היום-יום של משתתפי הסדנה.

קהל יעד: ד'ט', בהתאמה | **משך סיור:** שעתיים

מכתבים לבן-גוריון

4

בן-גוריון נהג לקבל מכתבים רבים מאנשים שונים מכל רחבי המדינה. לאורך כל שנות כהונתו כראש ממשלה, ואף לאחר פרישתו לנגב. כאשר ניגש בן-גוריון לענות על המכתבים שקיבל, נהג לומר "לילדים אני עונה תחילה", וכך היה.

מדוע בחר לענות לילדים ונוער ראשונים? בסדנה יחשפו המשתתפים להתכתבויות בין דוד בן-גוריון לבין ילדי ישראל. נכיר מה עניין את הילדים של אז לשאול את ראש הממשלה שלהם, ונסה להבין מה מעניין את משתתפי הסדנה ומה הם רוצים לשאול את נבחרי הציבור שלנו היום, בישראל של 2021.

קהל יעד: ד'ח', בהתאמה | **משך סיור:** שעה

ערכים בקבלת החלטות

5

מנהיגותו של בן-גוריון השתרעה על פני כמעט יובל שנים, במהלכן עמד בראש היישוב העברי ולאחר מכן גם בראש המדינה. כמנהיג אשר עמל רבות להרכבת ועיצוב המדינה והחברה כפי שאנו מכירים אותה היום, קיבל החלטות רבות. לא פעם, הבחירות שעשה בן-גוריון, שיקפו את הערכים שהובילו אותו בהכרעה.

במהלך הסדנה נלמד עם אילו הכרעות התמודד בן-גוריון, נבחן אילו ערכים מובילים מנהיג ומה עמד לנגד עיניו של בן-גוריון כשהכריע בסופו של דבר. לסיום, נערוך בירור ערכי-אישי בין המשתתפים על הערכים שמובילים אותם בחייהם.

קהל יעד: ז'-יב', בהתאמה | **משך סיום:** שעה וחצי-שעתיים

.....

פתאום קם אדם?

6

בסדנה זו נבחן מה גורם לאדם לקחת אחריות על סביבתו ולנסות ולשנות את פני החברה בה הוא חי. בין אם מדובר על בן-גוריון הנער בעיר הולדתו והקמת אגודת "עזרא" ללימוד עברית, ובין אם מדובר בבן-גוריון הבוגר שפעל למען הקמת מדינה ליהודים בארץ ישראל. התבוננות על מנהיגותו של האיש, מרכיבה ומאפיינית, תלמד אותנו על לקיחת אחריות מתוך רצון להוביל שינוי בעל השפעה גדולה. בתוך מציאות שלא תמיד מאפשרת לחלום רחוק בשל הדברים בחייהם שלא תלויים בנו.

קהל יעד: ז'-יב', בהתאמה
משך סיום: שעה וחצי-שעתיים

משבר הקורונה, אשר פקד את מדינת ישראל ב-2020, אילץ את מנהיגי המדינה לנקוט באמצעים שונים, חדשים וראשוניים. אך זו לא הייתה הפעם הראשונה שמנהיגים, בארץ ובכלל, נאלצו להכריע בנוגע להחלטות חשובות בעתות משבר.

בסדנה זו נקיים דיון סביב ההחלטות המכריעות שקיבל דוד בן-גוריון בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל. כמו כן נבחן את המציאות שאנו חיים בה היום, וכיצד אנחנו פועלים במשבר הנוכחי.

קהל יעד: י-יב' | משך סיור: שעה

בן גוריון הסטראטיפיסט הראשון

8

באמצע שנות ה-30 של המאה הקודמת, בן-גוריון עובד בן גוריון על הסטרט-אפ החשוב ביותר שלו- הקמת מדינת ישראל. במסגרת תהליכים אלה, הוא טובע מונח בשפה העברית - 'ממלכתיות'. בעזרת המונח החדש, מבקש בן-גוריון לתאר את המדינה הריבונית ואת 'תודעת המדינה' הנדרשת מאזרחיה. כלומר, את ההכרה באחריות הכרוכה בחיים בקהילה פוליטית (קידר. 2009: 1). כיצד זה שיותר מעשור, בטרם הוקמה המדינה, עסוק בן-גוריון בתודעתם הריבונית של אזרחים במדינה שלא קיימת? בן-גוריון מבין את מה שאחרים יבינו בהמשך, ייסוד של מדינה כרוך, לא רק בהשגת שטח, יצירת גבולות והכרה בין-לאומית, אלא גם ובעיקר בייסוד תודעה לאומית ריבונית. למעשה, מבין בן-גוריון, כי היהודים המייחלים למדינה, מתורגלים בתודעת מיעוט ולפעמים גם תודעת מיעוט נרדף וכדי להופכם לעם החי בארצו, הוא חייב לפתח בהם תודעה אזרחית-ריבונית משותפת. במהלך היום שנעבור יחד נפגש עם תחנות שונות בחייו של דוד בן-גוריון וננסה יחד להבין איך מייצרים תודעה אזרחית משותפת.

קהל יעד: י-יב' | משך סיור: שעה וחצי-שעתיים

בן-גוריון ראה בנוער כמי שיש להטיל עליו את האחריות להובלת המדינה מפני שלא רחוק היום והם יעמדו בעמדות המפתח. באמצעות קריאה בטקסטים של בן-גוריון, נעמיד במרכז השיח את השאלה מה הוא ראה בנוער בשנות ה-40 וה-50, ומה יכול הנוער של היום לשנות במציאות של 2021.

קהל יעד: ז'-יב', בהתאמה | **משך סיור:** שעה

"האתמול מכין את היום והמחר כרוך בהיום" עיקרי בן-גוריון בהקמת צה"ל והרלוונטיות להיום והשנים שיבואו

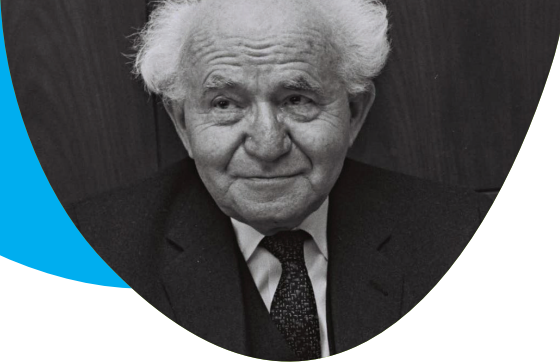
על אף שלא היה לו רקע צבאי עשיר, דוד בן-גוריון, ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון, היה אחד ממעצבי ובוני צה"ל. משתתפי הסדנה יכירו את הדרך שהייתה כרוכה בהקמת צה"ל, על הקשיים והעימותים שבה, וגם את הערכים עליהם מבוסס הצבא. יחד עם זאת, ננסה להבין האם החלטות שהתקבלו בראשית קום המדינה, ותקפות גם היום, עדיין רלוונטיות לצבא של היום.

קהל יעד: יא'-יב' (הכנה לצה"ל) | **משך סיור:** שעה וחצי-שעתיים

נקודות חשובות שתקפות לכל הסיורים והסדנאות:

- הסיורים מותאמים לכל גיל וקהל מבקרים
- הסיורים והסדנאות בתשלום
- יש לתאם מראש בכתובת education@bg-house.org

בן גוריון ומשפחתו

ערכות הפעלה - חוויות אינטראקטיביות

"אנו מכריזים בזאת" ערכה להכרת מגילת העצמאות

מגילת העצמאות הינה המסמך המכונן של מדינת ישראל, אותה קרא דוד בן-גוריון בטקס הכרזת המדינה שהתקיים ביום שישי, ה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948, בשעה 16:00, 8 שעות לפני סיום המנדט הבריטי בארץ ישראל.

האירוע התקיים במוזיאון תל אביב הישן, שדרות רוטשילד 16, בתל אביב.

הערכה שלפניכם מזמנת היכרות עם מגילת העצמאות ותכניה והבנתה באופן חוויתי ויצירתי.

בערכה קטעים נבחרים המייצגים רעיונות מרכזיים במגילת העצמאות, כאשר המשתתפים נדרשים לעצב כרזות או גלויות ברוח התקופה המותאמים לערכים או הרעיונות המרכזיים המוצגים בציטוטים הנבחרים. עיצוב הכרזות יעשה באמצעות דפי מדבקות המצורפים לערכה ומסודרים לפי הכותרות המתאימות. בסוף הפעילות ידיון הנוגע לרלוונטיות ולקשר האישי של המשתתפים למגילת העצמאות כיום.

הערכה מכילה:

- חוברת להדבקה ולעיון
- דפי מדבקות

"72 שעות באייר" משחק אינטראקטיבי חוויתי

משחק חינוכי חוויתי, גרסה ממוחשבת ואינטראקטיבית למשחקי הלוח המוכרים והאהובים. באמצעות המשחק ייחוו המשתתפים את הרגעים הדרמטיים שלפני ההכרזה על קום המדינה, יכירו את הרקע ההיסטורי המורכב ועריכו את התעוזה של המעורבים בתהליך ההכרזה.

מטרת המשחק היא לצבור כמה שיותר נקודות על ידי צפייה בקטעי וידאו, כותרות עיתונים וסרטונים תקופתיים ופתרון שאלות מסוגים שונים.

כל קבוצה בתורה מטילה קובייה וירטואלית, צועדת לאורך הלוח על גבי המסך, ובכל משבצת מקבלת משימה / שאלה / הפתעה אותה עליה לפתור ולצבור נקודות. קבוצה שצוברת את מירב הנקודות בסוף המשחק מנצחת.

בסיום המשחק יערך דיון בנושאים שעלו במהלכו.

נקודות חשובות שתקפות לשתי הערכות:

- הערכות להפעלה עצמית בבתי הספר.
- ניתן לקיים השתלמות ולימוד על הפעלת הערכות לפני העברתן.

.....

**ניתן להתאים את כל התכניות לקבוצה המבקרת ולזמן הפעילות
המוקצב | באפשרותנו גם לבנות ימי עיון וסדנאות.**

.....

שעות פתיחה:	בית בן-גוריון, שד' בן-גוריון 17,
ימים א', ג', ד', ה' 09:00-16:00	תל אביב יפו 6345417
יום ב' 09:00-19:00	טל. 03-5221010 פקס. 03-5247293
יום ו' 09:00-13:00	דוא"ל. info@bg-house.org
שבת 11:00-15:00	אתר. www.bg-house.org

חפשו אותנו בפייסבוק: "בית בן-גוריון בתל אביב"